Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2024, sp. zn. 8 Tz 45/2024, ECLI:CZ:NS:2024:8.TZ.45.2024.1

Číslo: 18/2025

Právní věta:

Za nepřípustnou podle § 268 odst. 1 písm. a) tr. ř. je třeba považovat stížnost pro porušení zákona, která je podána proti usnesení o vrácení věci státnímu zástupci k došetření [§ 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.] v době, kdy již v téže věci bylo o vině a trestu meritorně rozhodnuto.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.10.2024

Spisová značka: 8 Tz 45/2024

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Stížnost pro porušení zákona

Předpisy: § 266 odst. 1 tr. ř.
§ 268 odst. 1 písm. a) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl stížnost pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti České republiky v neprospěch obviněného M. T. proti pravomocnému usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 7 To 215/2023.

I.
Řízení předcházející podání stížnosti pro porušení zákona

1. Stížnost pro porušení zákona podaná ministrem spravedlnosti v neprospěch obviněného pod sp. zn. MSP-515/2023-ODKA-SPZ/7 směřuje proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 7 To 215/2023, jímž byla podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. věc obviněného M. T. vrácena státnímu zástupci k došetření.

2. Ministr spravedlnosti uvedenou stížnost pro porušení zákona podal proto, že dospěl k závěru, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 7 To 215/2023, byl ve prospěch obviněného M. T. porušen zákon v § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím usnesením Městského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2023, sp. zn. 4 T 87/2023, v § 102 odst. 1, 2, § 158

odst. 9, § 158a, § 160 odst. 4 a § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Ve věci obviněného bylo zahájeno trestní stíhání pro zločin pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1 tr. zákoníku a pro přečin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a dne 19. 5. 2023 byla podána obžaloba pro uvedené trestné činy na skutkovém základě, podle něhož zkráceně měl v bodě 1) v měsíci srpnu 2021 sahat rukou na stehna a břicho AAAAA (pseudonym) a nakonec s ní uskutečnit soulož, s níž nakonec souhlasila, v bodě 2) dne 12. 9. 2021 nezletilou BBBBB (pseudonym) přemlouval k pohlavnímu styku s ním, ptal se jí, za kolik by mu provedla orální sex, a když odmítla, nabízel ji peníze, poté si vysvlékla kalhoty a přelezla ze sedadla spolujezdce na místo, kde došlo k souloži, a v bodě 3) dne 18. 3. 2022 s nezletilou CCCCC (pseudonym), kterou přemlouval k pohlavnímu styku, s nímž nesouhlasila, rozepl si poklopec po dotazu, jestli nechce vzít jeho penis do ruky, což odmítla, si ho sám rukou stimuloval, u toho ji osahával a líbal na obnažených prsou až došlo k jeho ejakulaci na prsa nezletilé, přičemž u všech nezletilých znal jejich věk a věděl, že jim není patnáct let. V obžalobě státní zástupkyně navrhla přečíst podle § 211 odst. 1 tr. ř. výpovědi těchto nezletilých popsané ve vysvětleních podle § 158 odst. 6 tr. ř. učiněných v době od června do listopadu 2022, když nezletilé znovu později vyslechnuty nebyly, a podle § 213 odst. 1 tr. ř. konstatovat podstatný obsah trestního spisu.

3. Městský soud v Brně předmětnou obžalobu nepřijal a usnesením ze dne 29. 5. 2023, sp. zn. 4 T 87/2023, podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. věc obviněného M. T. vrátil státnímu zástupci k došetření. Podle obsahu odůvodnění tak postupoval proto, že výslechy nezletilých AAAAA, BBBBB a CCCCC nebyly provedeny v souladu s trestním řádem a zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů, protože když na přední straně protokolů o výsleších nezletilých je uvedeno, že předmětem výslechu jsou okolnosti, jejichž oživování v paměti by vzhledem k jejich věku mohlo nepříznivě ovlivnit jejich duševní a mravní vývoj, měl policejní orgán povinnost provést výslechy podle § 159 odst. 9 a § 158a tr. ř. za účasti soudce, aby mohly být procesně použitelné podle § 211 odst. 2 písm. b) tr. ř. Výslechy nezletilých poškozených AAAAA, BBBBB a CCCCC tak, jak je provedl policejní orgán, by bylo možné procesně použít pouze podle § 211 odst. 6 tr. ř. Přečtení uvedených vysvětlení podle § 211 odst. 1 tr. ř. bylo neproveditelné, protože jde o stěžejní důkazy. Vadným shledal zachycení výpovědi nezletilé AAAAA pouze ve formě přepisu protokolu o výslechu (č. l. 31 a 33). Proto uložil jmenované nezletilé i další nezletilé svědky v přípravném řízení opět vyslechnout, a to za dodržení podmínek stanovených v § 102 tr. ř. a § 20 odst. 3 zákona č. 45/2013 Sb., aby tyto osoby nebylo nutné vyslýchat před soudem znovu. Stížnost podanou proti tomuto usnesení státní zástupkyní, v níž vysvětlila důvody, pro které s uvedenými závěry soudu prvního stupně nesouhlasí, Krajský soud v Brně usnesením ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 7 To 215/2023, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl.

4. Ministr spravedlnosti rovněž poukázal na to, že po vrácení věci státnímu zástupci měly být nezletilé poškozené AAAAA, BBBBB a CCCCC policejním orgánem vyslechnuty znova za účasti obhájce při respektu k pravidlům stanoveným pro výslech osob mladších osmnácti let v § 102 tr. ř. Po podání nové obžaloby protokoly o výsleších zmíněných poškozených provedené po vrácení věci byly v hlavním líčení přečteny podle § 102 odst. 2 tr. ř., z čehož je zřejmé, že městský soud shledal tyto výslechy zákonnými. Obviněný byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 22. 4. 2024, sp. zn. 4 T 87/2023, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2024, sp. zn. 7 To 166/2024, uznán vinným trestnými činy podle obžaloby a byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání třicet měsíců ve věznici s ostrahou.

5. V obsahu stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti poukázal na zákonné znění ustanovení § 102 odst. 1, 2, § 148 odst. 1 písm. c), § 158 odst. 9, § 158a, § 164 odst. 4, § 158a, § 160 odst. 4 a § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. a rovněž na § 20 odst. 1, 2, 3, 4, 5 zákona č. 45/2013 Sb., v nichž shledal porušení zákona ve prospěch obviněného.

6. Za důvod podané stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti označil i to, že rozhodnutí

Nejvyššího soudu bude mít judikaturní význam, protože oproti městskému soudu míní, že protokoly o výsleších a o podaných vysvětleních, potažmo celý obsah spisu opodstatňoval postavení obviněného před soud, kdežto požadavky soudů uvedené ve vrácení věci k došetření byly v rozporu s § 102 odst. 2 věta první tr. ř. a se zásadou, že v dalším řízení má být dítě vyslýcháno jen v nutných případech. Za žádných okolností totiž není možné vyloučit, že v navazujícím hlavním líčení bude po provedení městským soudem požadovaných výslechů z přípravného řízení nezbytné vyslechnout nezletilé opět, a tedy již potřetí, a to například k nově zjištěným skutečnostem po eventuálním výslechu obviněného. Soudy vycházely z chybné interpretace ustanovení § 102 odst. 1, 2, § 158 odst. 9, § 158a a § 160 odst. 4 tr. ř., neboť podle názoru ministra byly výslechy nezletilých provedeny v souladu se zákonem, jelikož byly ve fázi před zahájením trestního stíhání vyslechnuty jako osoby mladší osmnácti let v souladu s podmínkami § 102 odst. 1, 2 tr. ř., byť v protokolech o výsleších toto ustanovení není uvedeno, a v souladu s podmínkami určenými v § 158 odst. 9 tr. ř., tedy za přibrání orgánu sociálně-právní ochrany dětí. S použitím žádného interpretačního pravidla nelze vyložit § 102 a § 158 odst. 9 tr. ř. tak, že výslech osoby mladší osmnácti let musí být vždy v přípravném řízení před zahájením trestního stíhání obviněného proveden za účasti soudce, když § 158 odst. 9 věta první a § 158a tr. ř. se týkají výhradně neodkladných a neopakovatelných úkonů, o něž se v dané věci ve smyslu zákonné definice podle § 160 odst. 4 tr. ř. evidentně nejednalo.

7. Jako doklad správnosti předkládaných úvah ministr spravedlnosti ke stížnosti pro porušení zákona připojil rozhodnutí Městského soudu v Brně vydaná v jiných trestních věcech (sp. zn. 88 T 27/2024 a sp. zn. 2 T 34/2024), z nichž podle něj vyplývá, že městský soud v obdobných věcech postupuje stejně, avšak stížnostní soud (též připojenými usneseními sp. zn. 4 To 73/2024 a sp. zn. 4 To 68/2024) citovaná rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a uložil mu, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

8. Podle ministra spravedlnosti nelze dostát požadavkům uvedeným v § 102 odst. 2 větě druhé tr. ř., resp. v § 211 odst. 2 písm. b) tr. ř. tím, že výslech dětí nemající charakter neodkladného nebo neopakovatelného úkonu podle § 160 odst. 4 tr. ř. bude v řízení před zahájením trestního stíhání proveden za účasti soudce, jak ostatně uzavřel Nejvyšší soud v usneseních ze dne 13. 6. 2018, sp. zn. 7 Tdo 708/2018, či ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 7 Tdo 44/2022. Ve vztahu k nim však zároveň poukázal na nejednotnost rozhodovací praxe Nejvyššího soudu s důrazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2022, sp. zn. 8 Tdo 381/2022, jímž dovolání obviněného při srovnatelných podmínkách a okolnostech případu odmítl jako zjevně neopodstatněné, protože přehrání obrazového a zvukového záznamu o výpovědi nezletilé dívky provedené před zahájením trestního stíhání obviněného v souladu s § 102 odst. 1 tr. ř. považoval za správný postup.

9. Ministr spravedlnosti upozornil na možné problematické důsledky přijetí zobecněných závěrů učiněných Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 7 Tdo 44/2022, neboť takový postup by znamenal obecnou nemožnost provést podle § 102 odst. 2 věty druhé tr. ř. před soudem důkaz přečtením protokolu nebo přehráním obrazového a zvukového záznamu pořízeného o výslechu osoby mladší osmnácti let provedeného za podmínek § 102 tr. ř. před zahájením trestního stíhání. V praxi se někdy postupuje tak, že osoba mladší osmnácti let je stručně vytěžena na záznam podle § 158 odst. 6 tr. ř. za účelem zjištění nezbytných skutečností odůvodňujících zahájení trestního stíhání a následně po zahájení trestního stíhání je vyslechnuta jako svědek s respektem k zásadě kontradiktornosti řízení tak, že obhájci nebo obviněnému je umožněno se výslechu účastnit a klást vyslýchané osobě otázky. Lze však pochybovat, do jaké míry je takový postup v souladu se zákonem, a to právě s požadavkem stanoveným v § 102 odst. 2 větě první tr. ř. Přijetí závěru Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 7 Tdo 44/2022 ve výsledku může vést k nadbytečné sekundární viktimizaci osob mladších osmnácti let.

10. S ohledem na určitou rozpornost rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v dané problematice ministr spravedlnosti míní, že by si věc zasloužila předložení velkému senátu trestního kolegia

Nejvyššího soudu za účelem usměrnění uvedené nejednotné praxe.

11. Závěrem ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 7 To 215/2023, byl ve prospěch obviněného M. T. porušen zákon v § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím usnesením Městského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2023, sp. zn. 4 T 87/2023, v § 102 odst. 1, 2, § 158 odst. 9, § 158a, § 160 odst. 4 a § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

II.
Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

12. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství v písemné reakci ke stížnosti pro porušení zákona uvedl, že s ní v zásadě souhlasí, protože se nemohlo jednat o natolik závažné procesní vady ve smyslu ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., které by nebylo možno napravit v řízení před soudem, neboť opětovné provedení výslechů nezletilých by zjevně nebylo spojeno s výraznými obtížemi. Zajištěné důkazy nepochybně odůvodňovaly postavení obviněného M. T. před soud. Ztotožnil se i s tím, že opětovné provedení výslechů osob mladších osmnácti let po zahájení trestního stíhání tak, aby byly z pohledu soudu procesně použitelné, se může jevit jako rozporné s dalším požadavkem akcentovaným v ustanovení § 102 odst. 2 větě první tr. ř. Procesní využitelnost takových výslechů nezletilých svědků provedených před zahájením trestního stíhání, a nikoli za účasti soudce jako neodkladný či neopakovatelný úkon, činí v praxi orgánů činných v trestním řízení značné obtíže.

13. Z pohledu využitelnosti výslechů svědků prováděných před zahájením trestního stíhání v souladu s § 158 odst. 9 tr. ř. je podle státního zástupce nutné rozlišovat, zda se jedná o výpověď získanou výslechem osoby mladší osmnácti let jako neodkladného nebo neopakovatelného úkonu podle § 158a tr. ř. nebo podle § 102 tr. ř. ve spojení s § 158 odst. 9 tr. ř. či výslechem osoby mladší osmnácti let jen podle § 158 odst. 9 tr. ř. Proto podle něj výslechy nezletilých poškozených provedené před zahájením trestního stíhání obviněného s ohledem na podmínky § 102 odst. 1, 2 tr. ř. procesně použitelné byly. Podstatné však je, jaký by mohl být jejich význam pro dovození konkrétně trestní odpovědnosti obviněného M. T. a závěr o jeho vině. Poukázal na to, že ve smyslu spravedlivého procesu je třeba, aby se obviněný alespoň jednou v průběhu celého trestního řízení osobně nebo prostřednictvím obhájce mohl účastnit výslechu. Pokud se jeví pravděpodobné, že soud bude moci takového svědka osobně vyslechnout, není nutné takové výslechy opakovat (srov. § 164 odst. 4 tr. ř.), což platí obdobně i pro výpovědi pořízené postupem podle § 158 odst. 3 písm. a) a odst. 6 tr. ř. ve formě úředního záznamu [viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále „ESLP“) ve věci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království ze dne 15. 12. 2011, stížnost č. 26766/05 a č. 22228/06]. Státní zástupce proto po zvážení všech skutečností ověřených z dostupného spisového materiálu zastává názor, že klíčovými důkazy pro uznání viny obviněného M. T. v době podání první obžaloby byly – při absenci jeho doznání a dalších přímých důkazů prokazujících jeho trestnou činnost – právě výpovědi tří nezletilých. Tento závěr však nic nemění na tom, že zákonné podmínky pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření splněny nebyly. Pokud pak bylo posléze rozhodnuto o vině a trestu obviněného M. T., stalo se tak již na podkladě nových výslechů poškozených dívek provedených po zahájení trestního stíhání, u nichž již podmínka kontradiktornosti splněna byla.

14. Z uvedených důvodů se státní zástupce ke stížnosti ministra spravedlnosti připojil a navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že ve prospěch obviněného M. T. byl porušen zákon jednak pravomocným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 7 To 215/2023, v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., a jednak v řízení mu předcházejícím usnesením Městského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2023, sp. zn. 4 T 87/2023, v ustanovení § 102 odst. 1, 2, § 158 odst. 9 a § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Pokud by Nejvyšší soud hodlal o stížnosti rozhodnout jiným způsobem než uvedeným v § 274 odst. 2 a 3 tr. ř., vyslovil souhlas s rozhodnutím v neveřejném zasedání (§ 274 odst. 4 tr. ř. ve znění účinném od 8. 12. 2021).

15. Ke stížnosti pro porušení zákona se vyjádřil i obviněný, který uvedl, že Městský soud v Brně rozsudkem sp. zn. 4 T 87/2023 rozhodl o jeho vině zločinem pohlavního zneužití ve smyslu § 187 odst. 1 alinea první a § 187 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku a dvojnásobným přečinem svádění k pohlavnímu styku podle § 202 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a odsoudil jej k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání třiceti měsíců. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 20. 6. 2024, sp. zn. 7 To 166/2024, jeho odvolání proti tomuto rozsudku podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Proti tomuto usnesení podal dne 29. 8. 2024 dovolání.

16. Stížnost pro porušení zákona nevyznívá v jeho neprospěch, protože po vrácení věci k došetření byly poškozené opětovně v přípravném řízení vyslechnuty a po podání obžaloby soud prvního stupně u hlavního líčení pouze přečetl jejich výpovědi. V daném trestním řízení totiž poškozené při svých výpovědích před zahájením trestního stíhání vypovídaly tak, že docházelo k obdobným, či ještě větším rozporům než v případě jejich výslechů po vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Proto podle obviněného z postupu soudu podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. neměl žádnou výhodu.

17. Obviněný poukázal na obsah jím podaného dovolání proti rozhodnutí soudu druhého stupně o jeho odvolání zaměřenému proti rozsudku soudu prvního stupně o vině a trestu, v němž poukazoval na nevěrohodnost výpovědí nezletilých s tím, že měly být vyslechnuty před soudem. Dovolání směřoval i proti nepřiměřenému trestu a poukázal i na námitky proti vadnosti postupu odvolacího soudu. S ohledem na popsané souvislosti jím uváděné v dovolání a závažná pochybení nižších soudů požádal, aby Nejvyšší soud ve smyslu § 266a odst. 2 tr. ř. dovolání podané v téže věci projednal ve společném řízení se stížností pro porušení zákona ve veřejném zasedání, kde by se s ohledem na význam věci mohl vyjádřit i osobně.

III.
Přípustnost stížnosti pro porušení zákona

18. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností stížnosti pro porušení zákona z hledisek § 266 odst. 1 tr. ř., podle něhož proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, jímž byl porušen zákon nebo které bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení, může ministr spravedlnosti podat u Nejvyššího soudu stížnost pro porušení zákona. Nestanoví-li zákon jinak, není proti rozhodnutí Nejvyššího soudu stížnost pro porušení zákona přípustná.

19. Pro posouzení přípustnosti tohoto mimořádného opravného prostředku v posuzované trestní věci je primární, že směřuje proti usnesení, jímž byla věc vrácena státnímu zástupci k došetření v době, kdy již ve věci bylo pravomocně rozhodnuto o vině a trestu obviněného, tedy nesměřuje proti ve věci vydanému konečnému rozhodnutí, ale mezitímnímu usnesení, po němž následovalo další řízení před soudem, které teprve později vyústilo v meritorní rozhodnutí, jež však tímto mimořádným opravným prostředkem napadeno není. I když zákon blíže nevymezuje, proti jakým pravomocným rozhodnutím soudu nebo státního zástupce je možno podat stížnost pro porušení zákona, nejsou to všechna rozhodnutí, ale jen taková, u nichž může účinně dojít k nápravě právních vad nebo vadného postupu v době, kdy řízení, a to i se zřetelem na vady vytýkané ve stížnosti pro porušení zákona, bude ještě probíhat. Stížnost pro porušení zákona by měla sloužit ke konstatování porušení zákona (v případě porušení zákona ve prospěch obviněného) či k nápravě takového vadného stavu procesních nebo hmotněprávních vad rozhodnutí anebo řízení jim předcházejících, avšak v takové časové návaznosti, kdy se řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo, ještě povede, protože jen tehdy její podání splňuje svůj účel. Ten je nutné vykládat ve smyslu tohoto mimořádného prostředku, jehož důsledkem při rozhodnutí o jejím vyhovění je průlom do právní moci rozhodnutí, a tudíž zpravidla narušuje stabilitu konečného a vykonatelného, v některých případech i již vykonaného rozhodnutí soudu a státního zástupce. V konkrétním případě tedy musí vždy převažovat zájem na zákonnosti rozhodnutí a postupu řízení, které pravomocnému rozhodnutí předcházelo, nad zájmem na stabilitě a nezměnitelnosti takového pravomocného rozhodnutí, tento zájem ovšem může převážit pouze v

zásadních a podstatných vadách, pro které nemůže rozhodnutí obstát nebo jež je třeba (v případě stížnosti pro porušení zákona v neprospěch) vyjádřit alespoň akademickým výrokem. Přezkumnou povinnost Nejvyššího soudu, uloženou mu zákonem v rámci řízení o stížnosti pro porušení zákona v § 267 odst. 1 tr. ř., navíc není možno obsahově ani rozsahem zaměňovat s přezkumnou povinností, ale i oprávněními soudu druhého stupně, neboť tuto přezkumnou povinnost, resp. oprávnění může Nejvyšší soud uplatňovat toliko za podmínek a v mezích právě ustanovením § 267 tr. ř. vymezených. Nejde tudíž o oprávnění, které by bylo možno svévolně aplikovat ve všech směrech, byť Nejvyšší soud není vázán konkrétními námitkami stěžovatele (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2001, sp. zn. 7 Tz 290/2000, publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2001, sv. 2 pod č. T 38). Nelze tuto přezkumnou povinnost zaměňovat ani s dovoláním (srov. § 265a a násl tr. ř.) jako dalším mimořádným opravným prostředkem, v němž je však postavení státu i obviněného stejné za splnění shodných zákonných podmínek. Oprávnění ministra spravedlnosti při podání stížnosti pro porušení zákona tak bude zásadně přicházet pouze při zásadních a podstatných vadách, pro které nemůže napadené rozhodnutí obstát, když není možno trvat na jeho právní moci, z důvodu ohrožení zákonného a spravedlivého rozhodování. Uplatnění mimořádných opravných prostředků totiž znamená prodlužování řízení a prolomení principu nezměnitelnosti rozhodnutí, která již nabyla právní moci, proto je adekvátní toliko v případě výjimečných důvodů.

20. Uvedené platí zejména proto, že na rozdíl od všech ostatních opravných prostředků upravených v trestním řádu toliko stížnost pro porušení zákona přísluší pouze jedné procesní straně, a to státu. Pakliže stát jako procesní strana v trestním řízení (přičemž nelze považovat za rozhodné, který státní orgán ve kterém stadiu trestního řízení je oprávněn jeho jménem jednat) disponuje ve srovnání s obviněným dalším procesním prostředkem, zakládajícím možnost dosáhnout zrušení pravomocného rozhodnutí v trestní věci, nelze než z této skutečnosti dovodit dotčení práva obviněného na „rovnost zbraní“ v trestním procesu, plynoucího z ustanovení čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 96 odst. 1 Ústavy a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

21. Stížnost pro porušení zákona je podle ustanovení § 266 a násl. tr. ř. mimořádným opravným prostředkem, jenž přísluší toliko státu a jímž lze dosáhnout zrušení pravomocného rozhodnutí soudu nebo státního zástupce. Nejvyšší soud, jenž je o stížnosti pro porušení zákona příslušný rozhodovat (§ 266 odst. 1 tr. ř.) a kromě oprávnění ve věci přijmout akademický výrok (§ 268 odst. 2 tr. ř.), je nadán i kompetencí kasační, resp. apelační (§ 269 odst. 2, § 271 tr. ř.). Princip „rovnosti zbraní“ v trestním řízení se promítá do všech stadií trestního řízení, jakož i do všech jeho aspektů. Uplatňuje se jak v nalézacím, tak i v přezkumném řízení, v obou pak v celém jejich rozsahu, zejména ale v řízení důkazním (při navrhování důkazů, právu vyjadřovat se k prováděným důkazům apod.). Tento princip není absolutní, obecně však platí maxima, podle níž státu ve srovnání s obviněným v žádném kontextu nepřísluší více práv, resp. výhodnější procesní postavení [srov. například časové omezení oprávnění státního zástupce podat návrh na obnovu řízení v neprospěch obviněného podle § 279 písm. a) tr. ř.]. Relevance výtky neakceptování principu „rovnosti zbraní“ vystupuje pak ještě naléhavěji v případech možného uplatnění stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného proti rozhodnutím orgánů činných v přípravném řízení (viz nález pléna Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 15/2001, publikovaný pod č. 424/2001 Sb.). Uvedené je zesíleno obzvláště tehdy, když je stížnost pro porušení zákona podána v neprospěch obviněného, byť zákon v takovém případě připouští vyslovit porušení zákona v jeho prospěch jen tzv. akademickým výrokem (§ 268 odst. 2 tr. ř.). Tato situace i tehdy, když se rozhodnutí při vyslovení tohoto akademického výroku neruší, může za jistých okolností vyvolávat nejistotu a vést k nestabilitě trestního řízení jako celku, a to obzvláště tehdy, když se týká mezitímních procesních rozhodnutí, mezi něž patří i vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

22. U mezitímních rozhodnutí (rozhodnutí zatímní povahy), která nelze obecně definovat, ale dělí se na hmotněprávní a procesní, jimiž se rozumí např. usnesení o přerušení trestního stíhání, usnesení o

vrácení věci státnímu zástupci k došetření, usnesení nadřízeného soudu ve stížnostním řízení o zrušení usnesení soudu prvního stupně a vrácení věci k projednání tomuto soudu. Tato rozhodnutí neřeší věc konečným způsobem, ale jen dočasně oddalují její meritorní rozhodnutí a po právní moci nepředstavují překážku v dalším řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 4 Tz 51/2011). Pro ně je určující, že po nich následují další postupy nebo rozhodnutí, které věc teprve finalizují a ukončují, a proto je třeba uvážit jejich charakter. Právě u procesních mezitímních rozhodnutí je nutné dbát na to, aby zejména u těch, která z hlediska procesního ovlivňují další vývoj trestního řízení, bylo pečlivě při narušení jejich právní moci zvažováno, do jaké míry bude zpochybněna na ně navazující procesní situace, tj. jejich zákonnost. Rovněž je třeba brát do úvahy, že taková pochybnost nastává i vyslovením tzv. akademického výroku ve smyslu § 268 odst. 2 tr. ř., neboť i tehdy může zpochybnění zákonnosti takových rozhodnutí a na ně navazujícího řízení vytvářet neřešitelné a absurdní situace. Je třeba si uvědomit, že takové rozhodnutí není konečným rozhodnutím ve věci, neboť po něm následuje další procesní postup, při němž dochází teprve k meritorním rozhodnutím, tj. i odsuzujícímu či zprošťujícímu rozsudku, usnesení o zastavení trestního stíhání, usnesení o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání, usnesení o postoupení věci mimosoudnímu orgánu, neboť se jimi rozhoduje ve věci samé, a po právní moci představují překážku věci rozhodnuté [§ 11 odst. 1 písm. h) až k) tr. ř.]. Právě v takovém případě, když se napadeným rozhodnutím upravuje průběh řízení, které po vydání rozhodnutí později napadeného stížností pro porušení zákona pokračuje, by měl ministr spravedlnosti vždy pečlivě uvážit, k čemu v takovém případě má tento mimořádný opravný prostředek sloužit a o jaké stádium trestního řízení jde, při uvážení smyslu a významu tohoto mezitímního rozhodnutí, které je napadáno.

23. Nejvyšší soud má na paměti, že zákon blíže nevymezuje, proti jakým rozhodnutím soudu nebo státního zástupce je možno podat stížnost pro porušení zákona, mělo by však tomu být zásadně proti rozhodnutím těchto orgánů, a to i případně mezitímním, jestliže narušením jejich právní moci nebo zpochybněním jejich zákonnosti není narušena stabilita trestního řízení, protože jen tehdy má tento mimořádný opravný prostředek, který je svěřen na rozdíl od všech ostatních opravných prostředků v trestním řádu toliko státu, efekt právním řádem předpokládaný. Proto je při jeho podávání nezbytné dbát i na princip předvídatelnosti práva, jakožto důležitý atribut právního státu, podstatným způsobem souvisí s principem právní jistoty a je nezbytným předpokladem obecné důvěry občanů v právo. Neopomenutelnou komponentou principu právní jistoty je právě předvídatelnost práva a legitimní předvídatelnost postupu orgánů veřejné moci v souladu s právem a zákonem stanovenými požadavky (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 690/01, ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 487/03, či ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2070/07). Princip právní jistoty zajišťuje stabilitu soudního rozhodování a souvisí s důvěrou občanů v právo (srov. nález Ústavního soudu ze dne 26. 11. 2002, sp. zn. II. ÚS 296/01). Stabilitu práva, právní jistotu jednotlivce a v konečném důsledku též míru důvěry občanů v právo a v instituce právního státu jako takové proto ovlivňuje i to, jakým způsobem orgány aplikující právo, tedy především jak soudy, jejichž základním úkolem je poskytovat ochranu právům (čl. 90 Ústavy), přistupují k výkladu právních norem. Důležitost hodnoty předvídatelnosti práva jako základní hodnoty právního řádu zdůrazňuje ve své judikatuře také ESLP, v jehož judikatuře je jako jedno ze základních kritérií kvality práva opakovaně používána jeho předvídatelnost (srov. rozsudky ESLP ve věci Rekvényi proti Maďarsku ze dne 20. 5. 1999, stížnost č. 25390/94, či Feldek proti Slovensku ze dne 12. 7. 2001, stížnost č. 29032/95).

24. Z těchto důvodů je nezbytné trvat na tom, aby pravomocná a vykonatelná rozhodnutí, která jsou jen mezitímní povahy, na něž navazují další postupy orgánů činných v trestním řízení, byla po jejich právní moci, pokud možno, respektována všemi orgány, nebyla jejich správnost procesní cestou zpochybněna. V tomto smyslu je třeba přistupovat i k pravomoci ministra spravedlnosti jako jediného stěžovatele, jenž může napadat již pravomocné usnesení o vrácení věci státnímu zástupci podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. Pokud je takové usnesení stížností pro porušení zákona napadáno, je nutné dbát jeho účelu a smyslu v trestním řízení, jehož prostřednictvím se ovlivní průběh dalšího řízení, zejména

dokazování, případně napravení jiných vad v přípravném řízení, čímž se zajistí důvodné a nezpochybnitelné postavení obviněného před soud. Svou povahou jde o mezitímní rozhodnutí, po němž následuje došetření věci a případně nové podání obžaloby.

25. Podle stávající soudní praxe není vyloučeno stížnost pro porušení zákona podat i proti takovým rozhodnutím o vrácení věci státnímu zástupci k došetření, jako tomu bylo např. ve věci projednávané Nejvyšším soudem rozsudkem ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 5 Tz 4/2007, v níž bylo ministru spravedlnosti vyhověno a Nejvyšší soud vyslovil, že byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., ve prospěch obviněných. Oproti nyní posuzované trestní věci Nejvyšší soud ve srovnávaném rozhodnutí však uvedeným způsobem rozhodl v době, kdy ještě nedošlo k meritornímu rozhodnutí o vině a trestu obviněného, vůči němuž stížnost pro porušení zákona směřovala. Obdobně bylo o stížnostech pro porušení zákona rozhodováno o mezitímních rozhodnutích i v jiných trestních věcech. Proto je třeba zdůraznit, že zákonná úprava tohoto mimořádného opravného prostředku nevylučuje podání stížnosti pro porušení zákona proti mezitímním rozhodnutím, a tedy případně i ohledně vrácení věci státnímu zástupci k došetření, avšak mělo by to být vždy před rozhodnutím o meritu věci (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017), jako tomu bylo i v případě rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. 5 Tz 8/2016, nebo ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 5 Tz 29/2016, kde stížnost pro porušení zákona byla vždy podána před tím, než došlo k rozhodnutí v meritu věci, tzn. než bylo vydáno konečného rozhodnutí o vině, případně trestu či o zproštění obžaloby osoby nebo osob, v jejichž neprospěch byla stížnost pro porušení podána. Za takové situace podaná stížnost pro porušení zákona, navíc v neprospěch obviněného, s vytýkanými procesními nedostatky nebo namítanými vadnými postupy v rozhodnutí o vrácení věci státnímu zástupci k došetření nemá smysl a zcela postrádá svůj zákonný význam, protože i kdyby byla důvodná v době, kdy věc byla vracena k došetření, její podání po pravomocném meritorním skončení věci jen narušuje stabilitu již ukončeného rozhodování o vině a trestu. V takové situaci již zcela mimo reálné možnosti orgánů činných v trestním řízení jen poukazuje na nedostatky, které nejenže není možné napravit (ani za situace předpokládané v § 268 odst. 2 tr. ř. by je napravit nebylo možné), ale ani vytýkané vady zhodnotit v navazující fázi řízení. Jde jen o formalistické poukazování na údajné nedostatky, které po meritorním rozhodnutí ve věci již nemá ani výchovný ani informativní charakter. Jde jen o zpochybňování důvodnosti návratu věci do přípravné fáze řízení, ohledně níž po právní moci meritorních rozhodnutí o vině a trestu není důvodné vést polemiky, protože těžiště dokazování je v řízení před soudem, které, pokud proběhlo, odstranilo mimo jiné i případné pochybnosti zmiňované ve stížnosti pro porušení zákona, o čemž v této věci svědčí i to, že proti meritornímu rozhodnutí žádný z orgánů zastupujících státní moc mimořádný opravný prostředek nepodal.

26. Z těchto důvodů je zjevné, že v posuzované věci jde o nepřípustnou stížnost pro porušení zákona, protože státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně dne 19. 5. 2023 pod sp. zn. 5 ZT 22/2023 podala u Městského soudu v Brně obžalobu pro shora uvedené a popsané trestné činy, Městský soud v Brně tuto obžalobu nepřijal a usnesením ze dne 29. 5. 2023, sp. zn. 4 T 87/2023, rozhodl tak, že se věc podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrací státnímu zástupci k došetření, což státní zástupkyně napadla stížností, kterou Krajský soud v Brně nyní napadeným usnesením ze dne 20. 7. 2023, sp. zn. 7 To 215/2023, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl. Uvedená věc se tedy vrátila do přípravného řízení, protože tehdy na toto rozhodnutí žádným mimořádným opravným prostředkem nebylo reagováno. V přípravném řízení byly zopakovány úkony, které byly až po právní moci meritorního rozhodnutí ministrem spravedlnosti, jenž ani není procesním subjektem (orgánem činným v trestním řízení – srov. § 12 odst. 1 tr. ř.), považovány za vadně provedené, jak je podrobně rozvedeno ve stížnosti pro porušení zákona. Po splnění požadavků v rámci došetření požadovaného soudem byla ve věci podána Městskému soudu v Brně dne 2. 2. 2024, sp. zn. 5 ZT 22/2023, nová obžaloba pro stejné trestné činy [s doplněným skutkovým základem v bodě 1)]. Na jejím podkladě bylo konáno řízení před soudem, bylo provedeno dokazování ohledně žalovaných skutků, jehož

výsledkem je rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 22. 4. 2024, sp. zn. 4 T 87/2023, jímž byl obviněný M. T. pro uvedené trestné činy uznán vinným a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Krajský soud v Brně jako soud odvolací odvolání obviněného proti tomuto rozsudku usnesením ze dne 20. 6. 2024, sp. zn. 7 To 166/2024, jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl. Rovněž je významné, že proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu toliko obviněný podal dovolání, které bylo Nejvyššímu soudu předloženo dne 18. 9. 2024, je vedeno pod sp. zn. 8 Tdo 829/2024 a bude projednáno.

27. Z uvedeného je zjevné, že napadeným usnesením byla věc pravomocně vrácena státnímu zástupci k došetření dne 20. 7. 2023 a na základě toho se v přípravném řízení došetřovala až do dne 2. 2. 2024, kdy byla podána nová obžaloba. Do této doby měl ministr spravedlnosti dostatečný časový prostor na to, aby takovou stížnost pro porušení zákona podal. Této možnosti však nevyužil, ale učinil tak až dne 14. 8. 2024, kdy již soudy prvního i druhého stupně o vině obviněného (meritorně) pravomocně dne 20. 6. 2024 rozhodly.

28. Připuštěním stížnosti pro porušení zákona proti takovému mezitímnímu rozhodnutí by v daných souvislostech byla narušena stabilita a jistota ve vztahu k tomuto konečnému, již pravomocnému a vykonatelnému meritornímu rozhodnutí. V takovém případě uniká zcela smysl a účel stížnosti pro porušení zákona, který by měl zásadně spočívat v nápravě právních vad pravomocných rozhodnutí, neboť taková náprava již v daném případě, i kdyby vytýkanou vadou bylo napadené usnesení a řízení mu předcházející zatíženo, nepřichází do úvahy, a ani by nebylo možné z důvodů uvedených ve stížnosti pro porušení zákona v ní uváděné vady, pokud by byly vůbec Nejvyšším soudem shledány, napravit [podle § 268 odst. 2 tr. ř. by bylo možné takové porušení zákona pouze tzv. akademickým výrokem vyslovit, tzn. bez zrušení rozhodnutí, proti němuž směřuje, a bez nutnosti opětovného rozhodování (srov. § 269 odst. 1 tr. ř.)].

29. Bylo-li důvodem a cílem ministra spravedlnosti podáním posuzované stížnosti pro porušení zákona poukázat na nejednotnost rozhodovací činnosti různých senátů Městského soudu v Brně, případně se domáhat toho, aby Nejvyšší soud takovou nedobrou praxi sjednotil, nelze se toho domáhat prostřednictvím tohoto mimořádného opravného prostředku, jenž slouží k případné nápravě vad v konkrétní trestní věci, případně v konkrétním rozhodnutí, v nichž shledává přesně označené a odůvodněné porušení zákona nebo vadný postup řízení založený na zjištěných a v jejím odůvodnění vysvětlených vadách. Stížnost pro porušení zákona proto jako mimořádný opravný prostředek slouží k dosažení nápravy toho vadného rozhodnutí, které je výslovně touto stížností pro porušení zákona napadáno (viz § 266 odst. 1 tr. ř.), při vyjádření zásadních a podstatných vad v zájmu dodržení zákonnosti v takto ministrem spravedlnosti individuálně určené konkrétní věci. Proto Nejvyšší soud na jejím podkladě může přezkoumávat toliko řízení a vady jen ve vztahu k napadenému rozhodnutí (srov. § 267 odst. 3 tr. ř.). Stížnost pro porušení zákona proto nemůže sloužit jako prostředek ke sjednocování rozhodovací praxe nižších soudů [nemá již úlohu projevující se posílením moci exekutivní vůči moci soudní (viz dříve tzv. „strážce socialistické zákonnosti“ srov. nález pléna Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 15/2001, publikovaný pod č. 424/2001 Sb.].

30. Pokud ministr spravedlnosti spatřoval rozdílnou praxi soudů ke konkrétní otázce, mohl podat podnět předsedovi Nejvyššího soudu nebo předsedovi trestního kolegia Nejvyššího soudu [srov. § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 6/2002 Sb.“)], aby v zájmu jednotného rozhodování soudů na základě vyhodnocení pravomocných rozhodnutí soudů navrhnul příslušnému kolegiu zaujetí stanoviska podle § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., protože podmínkou pro možnost podání návrhu na zaujetí stanoviska je právě existence rozdílné rozhodovací praxe soudů k určité otázce zjištěná na základě zkoumání obsahu jejich pravomocných rozhodnutí.

31. Stížnost pro porušení zákona neslouží ani k tomu, aby se jí ministr spravedlnosti v případě

zjištěné nejednotné praxe domáhal rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu, protože, jak vyplývá z § 266 a § 267 odst. 3 tr. ř., podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., taková možnost přísluší konkrétnímu senátu Nejvyššího soudu, který, dospěl-li při svém rozhodování k právnímu názoru, jenž je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, postoupí věc k rozhodnutí velkému senátu. Při postoupení věci svůj odlišný názor zdůvodní. Z odstavce 2 tohoto ustanovení současně vyplývá, že jde-li o právní názor o procesním právu, ustanovení odstavce 1 neplatí, ledaže senát jednomyslně dospěl k závěru, že řešená procesní otázka má po právní stránce zásadní význam. Z uvedeného je zřejmé, že to je jedině senát Nejvyššího soudu, jenž v situaci, kdy chce hmotněprávní otázku v konkrétní řešit jiným způsobem, než jak byla vyjádřena v jiném rozhodnutí Nejvyššího soudu, je povinen ji předložit velkému senátu Nejvyššího soudu, a pokud jde o procesní vady jen tehdy, když senát přistupuje k takovému odlišnému řešení jednomyslně. Velký senát s ohledem na zákonné vymezení jeho pravomoci nemůže sjednocovat či řešit rozpory v judikatuře v rozhodnutí jiných soudů v různých věcech, ale jen v té, kterou mu předložil senát Nejvyššího soudu s odkazem na konkrétní jiný názor vyjádřený v jiné věci Nejvyššího soudu. Ustanovení § 20 zákona č. 6/2002 Sb. nepřipouští možnost, aby předložení věci velkému senátu vyplývalo pouze z požadavku ministra spravedlnosti vyjádřeného ve stížnosti pro porušení zákona, a pokud se tak i přesto stane, Nejvyšší soud nezavazuje k žádnému postupu. Proto ani z těchto důvodů není možné stížnost pro porušení zákona shledávat přípustnou.

32. Uvedené důvody svědčí o tom, že stížnost pro porušení zákona směřující proti pravomocnému usnesení stížnostního soudu, jímž byla zamítnuta stížnost státního zástupce proti usnesení o vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. podaná v době, kdy v této věci bylo již meritorně rozhodnuto (o vině a trestu), je nepřípustná podle § 268 odst. 1 písm. a) tr. ř.

IV.
Závěrečné shrnutí

33. Z těchto důvodů, když Nejvyšší soud shledal, že stížnost pro porušení zákona je nepřípustná, a rozhodl tak, že ji podle § 268 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítl, nemohl podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumat zákonnost a odůvodněnost napadeného usnesení v rozsahu a z důvodů ve stížnosti pro porušení zákona uvedených.